

*Гайду Г. В.,
доктор філософії в галузі права,
Голова Вінницького міського суду Вінницької області*
*Шнак К. О.,
студентка 2-го курсу СВО магістра спеціальності 081 Право
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського*

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СУДУ

В останні роки впровадження новітніх цифрових технологій у повсякденне життя суспільства все більше торкається правової системи, а також конкретно і суддів. Тим самим це започаткувало собою епоху трансформацій судової сфери, змінивши традиційні процедури судових засідань і проклавши шлях до появи електронних судів. Цей перехід до цифровізації зумовлений, перш за все, прагненням до ефективних та доступних сервісно-орієнтованих процедур взаємодії громадян з державою та необхідності оптимізації судових процесів, де не будуть присутні такі явища, як повільне судочинство та порушення процесуальних строків розгляду справ. Електронні суди являють собою значний крок уперед у швидкому й ефективному правосудді, яке одночасно використовує всю потужність сучасних цифрових технологій.

В Україні прийнято низку загальних і спеціальних нормативно-правових актів, які регламентують застосування цифрових технологій у судовій системі, але саме поняття «електронний суд», немає чіткого та єдиного визначення, як і у юридичній літературі, так і у законодавстві. Натомість сучасні дослідники пропонують під поняттям «електронний суд / судочинство / правосуддя» мати на увазі різні технології, які застосовуються в судочинстві, при чому мається на увазі не просто використання інформаційних технологій у судовій діяльності, а використання інформаційних технологій як інструменту вчинення процесуальних дій. Також це поняття ми можемо розуміти, як «спосіб

і форми здійснення учасниками судочинства процесуальних дій з використанням інформаційних технологій» чи «спосіб здійснення правосуддя, заснований на використанні інформаційних технологій» [1, с. 8-10; 2, с. 37-38].

Аналізуючи законодавство дотичне до цієї сфери слід звернути увагу на «Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки», затверджену Указом Президента України від 11.06.2021 року, відповідно до якої «розвиток електронного судочинства з урахуванням світових стандартів у сфері інформаційних технологій, його інтегрування у національну інфраструктуру електронного врядування проводиться шляхом:

- запровадження можливості розгляду онлайн певних категорій справ незалежно від місцезнаходження сторін і суду та інших сервісів електронного судочинства;
- впровадження сучасного електронного діловодства в суді, електронного ведення справ, електронних комунікацій із судом, кабінету судді та кабінету учасника процесу;
- удосконалення та розвиток офіційного веб-порталу судової влади України для отримання інформації про суди і справи (провадження) з регулярним оновленням даних судової статистики» (п. 4.1.4) [3].

З жовтня 2021 року офіційно почали функціонувати три підсистеми Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, а саме: Електронний кабінет, Електронний суд та підсистема відеоконференцзв'язку, що зазначено у Положенні про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, яке затверджено Рішенням Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21. Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС) являє собою «сукупність інформаційних та телекомунікаційних підсистем (модулів), які забезпечують автоматизацію, визначених законодавством та казаним вище Положенням, процесів діяльності судів, органів та установ в системі правосуддя, включаючи

документообіг, автоматизований розподіл справ, обмін документами між судом та учасниками судового процесу, фіксування судового процесу та участь учасників судового процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції, складання оперативної та аналітичної звітності, надання інформаційної допомоги суддям, а також автоматизацію процесів, які забезпечують фінансові, майнові, організаційні, кадрові, інформаційно-телекомунікаційні та інші потреби користувачів ЄСІТС» [4].

Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуального законодавства України ЄСІТС забезпечує: ведення електронного діловодства, в тому числі рух електронних документів у межах відповідних органів та установ та між ними, реєстрацію вхідних і вихідних документів та етапів їх руху; централізоване захищене зберігання судових справ;

захищене зберігання, автоматизовану аналітичну і статистичну обробку інформації; збереження судових справ та інших документів в електронному архіві; обмін документами та інформацією (надсилання та отримання документів та інформації, спільна робота з документами) в електронній формі між судами, іншими органами та установами в системі правосуддя, учасниками судового процесу, а також проведення відеоконференції в режимі реального часу; автоматизацію роботи судів, органів та установ у системі правосуддя, в тому числі автоматизоване формування в режимі реального часу основних аналітичних показників діяльності тощо (Розділ II Положення) [4].

Отже, зміст електронного суду складає низку елементів, що становлять конкретні інформаційні та комунікаційні технології, що застосовуються при розгляді та вирішенні судових справ.

Переваги функціонування електронного суду очевидні, він є важливим засобом забезпечення доступу громадян до судочинства, це підтверджується і постановою Верховного Суду від 03.05.2022 р. у справі №205/5252/19, де суд зазначив, що «альтернативою звернення учасників справи до суду із позовними

заявами, скаргами та іншими визначеними законом процесуальними документами, оформленими в паперовій формі та підписаними безпосередньо учасником справи або його представником, є звернення з процесуальними документами в електронній формі з обов'язковим їх скріпленням власним електронним підписом учасника справи та подання такого документу через електронний кабінет» [5].

На нашу думку, електронна судова система передбачає собою використання цифрових інструментів і платформ для проведення судових процесів, керування матеріалами справ, полегшення спілкування між сторонами та забезпечення віддаленого доступу до судових послуг, а її подальше впровадження, як інструмента електронного правосуддя є надзвичайно важливим на сьогоднішньому етапі державотворення України. Проте незважаючи на численні переваги електронних судів, проблеми та занепокоєння залишаються. Проблеми конфіденційності та безпеки щодо обробки конфіденційної правової інформації в цифровому середовищі є першочерговими. Забезпечення надійних заходів кібербезпеки, шифрування даних і дотримання суворих протоколів конфіденційності мають вирішальне значення для підтримки цілісності та надійності електронних судових систем.

Крім того, подолання цифрового розриву є обов'язковим для забезпечення рівного доступу до правосуддя для всіх верств громадян. Необхідно докласти зусиль для забезпечення належної технологічної інфраструктури та підтримки окремих осіб або громад, які не мають доступу до цифрових ресурсів, запобігаючи таким чином загостренню диспропорцій у правовій системі.

Список використаних джерел:

1 Голубєва Н. Ю. Електронне судочинство: міжнародний досвід: монографія. Одеса: Фенікс, 2020. 204 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/14039>

2. Ясинок, М. М., Котвяковський Ю. О. Електронний суд у цивільному судочинстві. (2023). Приватне та публічне право. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2023.1.6>

3. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки. Указ Президента України №231/2021 від 11.06.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#n14>

4. Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Затверджено рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021. № 1845/0/15-21. Редакція від 12.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#n22>

5. Постанова Верховного Суду України від 03.05.2022 у справі № 205/5252/19 URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=104282885&red=1000030e2502941acbad5c44dcd78eb22a3d7&d=5>

СЕКЦІЯ 3.
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ
ЛЮДИНИ

*Гольдберг Н. О.,
кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права і процесу
юридичного факультету Національного авіаційного університету*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ
МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ ДО ПСИХІЧНОХВОРИХ, ЩО ВЧИНИЛИ
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ В АНГЛІЇ

У сучасному світі, де дебати про роль та ефективність правових систем не вщухають, однією з ключових тем обговорень залишається інститут застосування примусових заходів медичного характеру до осіб, які вчинили кримінальне правопорушення. Особливий інтерес у цьому контексті викликає практика англійського юридичного простору, де взаємодія між справедливістю та медичними аспектами стає об'єктом детального аналізу.

Ще у двадцятих роках ХХ століття цей інститут мав дуже репресивні та негуманні положення, наркозалежні особи направлялися до в'язниць чи психіатричних лікарень [1, с. 174]. В Англії ще в 1863 р. з'явилася перша державна лікарня для психічно хворих, які вчинили кримінальні правопорушення.

Правові наслідки вчинення кримінальних правопорушень особами з психічними розладами та процедури ухвалення рішень регламентуються цілою низкою законів, зокрема Законом про психічне здоров'я (Mental Health Act) 1983 р. (у ред. 2007 р.); Законом про кримінальну процедуру (неосудність) (Criminal Procedure (Insanity) Act) 1964 р.; Законом про кримінальну процедуру (неосудність і нездатність постати перед судом) (Criminal Procedure (Insanity and Unfitness to Plead) Act) 1991 р.; Кодекс практики (Code of Practice). Серед таких актів особливе місце посідає Кодекс практики (Code of Practice), ухвалений